

"Necə şəhid oldum?!"

xi"mi sizə nəql edərdim. Siz şəhidin yox, canlı qazinin gözlerindən oxuyursunuz hər şeyi. Bir təsəvvür edin!..

Həyat belədir, bəzən saatlaca, günlərə, aylarına və ya bir ömür əsnilə həmsöhəbət olan, ünsiyyətdə olan, doğmalaşan biri haqq dünyasına qovuşanda fərqli olur hər şey, bunlar səni həm də böyük təcüb və üzüntü təlatümləri ilə sarsıntıya salır. Lakin sabah itirdiyin yaxınını yenidən həmsöhəbət olursan. Müharibə görmüş və ya müharibədə həlak olmuşlar müharibəni eyni həyəcanla danışır. Elə Cəbrayıl haqqında bizə qalanlar onun emosiyalarını, vətən eşqini və müharibə dalğasını köçürdükcə boş vərəqdə film yaradır. Bu gerçəkdir, mən onun ruhuyla danışırəm. Diktofonun yaddaşına yazı bilmədim, ancaq şəhidin dediyi sözləri kəlmə kəlmə eşidirdim...

-Bir az da "Döyüş tarixindən"

"Döyüş tarixi" m 1992-ci ilin yanvar ayından başladı. Xidmətimi daha sonra "N" sayılı hərbi hissənin tərkibində "Qatır Məmməd" ləqəbi ilə tanınan Yaqub Rzayev komandirlik etdiyi könüllülərdən ibarət "Qarabağ şahinləri" batalyonunda böyük komandiri olaraq davam etdirmişdi. İlk döyüşlərim Xromort və Naxçıvanik kəndləri uğrunda gedən döyüşlər olur. 1992-ci ilin fevralında Xocalı qətləmi zamanı Qarabağa yüksəkliyi ermənilərin əlində idi. Yüksəklikdə özlərinə mövqə tutmuş erməni quldurları pulemyotla dinc sakinləri atəşə tutur, onların Xocalıdan Ağdam istiqamətinə hərəkət etməsinə mane olurdu. Fevralın 26-sı səhər saatlarında Yaqub Rzayevin komandirlik etdiyi dəstəimiz qızğın atışmalardan sonra yüksəkliyi ələ keçirdik.

-Xatirələriniz başqa nə deyir?

"Bu döyüşlərdə rəşadətli vuruşaraq 3 nəfər qadını və 2 uşağı xilas etdim. 1992-ci il martın 6-sı gecə saatlarında təkbaşına Əsgəran ərazisinə keçərək erməni döyüşçülərinin mövqə tutduğu posta basqın

etdim və 8 erməni əsgərini məhv edərkən onlara məxsus 8 avtomat silahı və 1 ədəd qumbaraatını hərbi hissəyə təhvil verdim.

Göstərdiyi bu şücaətdən sonra ermənilərin kabusuna çevrilən bu mərd və qorxmaz türk oğlu doğulub boya-başa çatdığı, uğrunda silaha sarılıb vuruşduğu döyüşə Ağdamında "Qurd Cəbrayıl" ləqəbi ilə ad-san qazanır. Mart ayının sonlarında Cəbrayıl bir daha Xromort və Naxçıvanik kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edir. 1992-ci ilin aprel və may aylarında ölkədə baş verən siyasi hadisələr pərakəndə formada fəaliyyət göstərən silahlı qüvvələrə də öz mənfi təsirini göstərirdi. Vahid komandanlıq tərəfindən idarə olunmayan özünümüdafiə batalyonları və digər silahlı birləşmələr, cəbhə xəttində ağır məğlubiyyətlərə uğrayırdı.

Cəbrayıl deyirdi ki, mayın 8-də Azərbaycanın tarixi şəhəri Şuşanın, 18-i isə Cəbrayılın ata-baba yurdum olan Laçın rayonunun işğalı, minlərlə insanın öz yurduvalarından didərgin düşməsi, faciələrin ard-arda gəlməsi, sadə xalqda olduğu kimi, silahlı qüvvələrdə də ruh düşkünlüyü yaratmışdı: "Belə bir zamanda müxtəlif özünümüdafiə batalyonlarının və digər hərbi birləşmələrin bir araya gəlib, vahid komandanlıq yaradaraq əlaqəli şəkildə fəaliyyət göstərmələri labüd idi".

Belə ki, Cəbrayıl olduğu batalyon 1992-ci ilin mayında bir neçə özünümüdafiə batalyonları və digər hərbi birləşmələrin komandirləri bir araya gələrək "Hərbi birlik" yaratmağa nail olurlar. Elə bu birləşmənin nəticəsi idi ki, cəbhə xəttində gedən 7 aylıq ağır məğlubiyyətlərdən sonra, 1992-ci ilin iyun ayında başlayan I Ağdam Cəbhəsi və II Ağdərə cəbhəsi istiqamətində genişmiqyaslı hücum əməliyyatları keçirildi. Keçirilən əməliyyatlarda Azərbaycan silahlı qüvvələri hər iki cəbhədə böyük uğurlar qazanaraq bir çox yaşayış məntəqələrini işğaldan azad etdilər. 12-16 iyun tarixlərində Ağdam cəbhəsi boyunca genişmiqyaslı hücum planı hazırlanır. Əməliyyatın aparılmasından öncə Cəbrayılın komandirlik etdiyi kəşfiyyatçı dəstə Əsgəran rayonu ərazisinə girərək, Azərbaycan silahlı qüvvələrinin hücumuna mane ola biləcək bir gözetçi məntəqəsini zərərsizləşdirib, bir düşməni tankını ələ keçirirlər. Aparılan əməliyyatlardan sonra Mənikli, Xromort, Xanabad, bütövlükdə isə 12 kənd işğaldan azad edilir. Bu döyüşlərdə daim xalqımızın qəlbində yaşayacaq Milli qəhrəmanlarımız Allahverdi Bağirov, Şirin Mərzəyev, Çingiz Mustafayev də olmaqla bir çox vətən övladları şəhid olublar.

"Mən döyüşlərdə iştirak etməyi özümə vətən borcu bilirdim" deyir Qəhrəmanımız 1992-ci il avqustun 18-də Ağdərə rayonunun Gülyataq və Canyataq kəndləri uğrun-

da gedən şiddətli döyüşlərə qoşularaq silahaşları ilə birgə 7 erməni əsgərini öldürüb, 7 ədəd avtomat silahını ələ keçirirlər. Sözügedən döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə, 10.000 rubl mükafatla təltif olunur. Həmin dövrdə bir neçə qəzetdə bu igid Azərbaycan oğlu haqqında "Qurd Cəbrayıl" başlığı altında məqalələr yazılaraq onun igidlikləri işıqlandırılır.

-Necə şəhid oldunuz?

-Gülyataq və Canyataq kəndləri işğaldan azad olunduqdan sonra Ağdərə rayonu Mehmanə kəndini düşməndən azad etmək üçün keçirilən əməliyyatlara qoşuldum. Çətin əməliyyat idi, amma mübarizliyimi sona qədər qoruyub saxladım. Qızğın atışmalar zamanı kürəyimdən və ayağımdan ağır güllə yararı alsam da döyüşdən geri çəkilmədim. Sona damla qanıma qədər savaşırdım. Əzmimi düşməne göstərməyə, düşməni qorxutmağa, gücümü sübut etməyə çalışdım (Aldığı ilk yaralardan sonra bir müddət Ağdam rayonunun Mahrızlı kəndində yerləşən hərbi hospitalda müalicə alsam da, yaraları tam sağalmamış, yenidən cəbhə xəttinə qayırdım). Xanabad kəndi uğrunda gedən döyüşlərə qoşuldum... Bu mənim son döyüşüm idi. 1992-ci il sentyabrın 24-də qızğın döyüşlər zamanı yağı gülləsi başıma tuş gəldi və mən gözlerimi əbədiyyətə yumdum.

Beləliklə, Azərbaycan xalqı Vətən uğrunda daha bir igid oğlunu itirir. Qarabağ müharibəsi zamanı Cəbrayıl kimi minlərlə vətən övladları son nəfəslərində vuruşaraq, canlarını sahibi olduğumuz vətən torpağına fəda etmişlər. O torpağa ki, işğaldan 20 il keçir və hələ də düşməni tapdığını altındadır. Odur ki, dəyərlərimizin qədrini sahibi olarkən bilək. İgid Azərbaycan övladlarını daima yad edərək, şəhidlərimizi unutmayaq. Unutmayaq ki, itirdiklərimizə bir daha sahib olaq".

"Qurd Cəbrayıl" doğulub boya-başa çatdığı Qiyaslı kəndində dəfn olunub. Qəhrəmanın məzunu olduğu Söyüdgöl kənd orta məktəbi bu gün onun adını daşımaqdadır. 1992-ci ildə Azərbaycan Milli Qəhrəmanı adı alması üçün döyüş yoldaşları, məzunu olduğu Söyüdgöl kənd orta məktəbinin kollektivi, Qiyaslı kənd sakinləri və doğmaları tərəfindən dəfələrlə müvafiq orqanlara müraciət olunmasına baxmayaraq, həmin dövrdə ölkədə baş verən özbaşınalığın nəticəsində, şərfli döyüş yolu keçmiş belə bir igid Azərbaycan övladı diqqətdən kənar qalır. Lakin 1994-cü ilin oktyabr ayının 4-də mərhum prezident Heydər Əliyev Qarabağın "Qurd Cəbrayıl"ı, Cəbrayıl Nuşirəvan oğlu Cəbrayılın ölümündən sonra "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif edir.

Rüfət Soltan

Əsrlər boyu Azərbaycan kənar qüvvələrin maraqlarında olub. Farslardan tutmuş xristianlara qədər məmləkətimizə göz dikən, burada dini, siyasi və etnik məkan qurmaq niyyətini axtaran separatçılarla mübarizə aparıb. Xalqımızın milli təfəkkürü və ənənəvi gücü sayəsində özgürlüyümüzü yad əllərə vermədik. Torpağımızı bu günümüze gətirib çıxardıq. Bunlar asan olmadı, vətənimiz havasını udmağa, suyunu içməyə torpağında başuca gəzməyə layiq olan şəhidlər verdi. Qan bahasına da olsa müstəqilliyimizi qoruyub saxladıq. Bax budur milli mənəviyyət.

Adalet.az "Döyüş tarixi" rubrikasında bu dəfə tam fərqli və maraqlı bir müsahibə təqdim edir.

Onun qoyub getdiyi tarixi ilə həmsöhəbət olduq. İki əsrlik əsarətə, rus, fars və erməni istilalarına, repressiyalara, soyqırımlara baxmayaraq, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərləri, vətənin azadlığı və bölünməzliyi uğrunda qəhrəman Azərbaycan övladları daima vuruşub və mücahidə aparıblar. Belə igid oğlanlarımızdan biri də Qarabağ uğrunda gedən savaşa şərfli döyüş yolu keçərək şəhid olan Cəbrayıl Nuşirəvan oğlu Cəbrayıl oldu.

O, 1959-cu il mayın 30-da Ağdam rayonunun Qiyaslı kəndində sadə bir ailədə anadan olub. Atasını Nuşirəvan kişi el-oba arasında mərd, qorxmaz və qonaqpərvər biri kimi tanıyırdı. Cəbrayılın soyu Laçın rayonunun tanınmış nəsilərindən olan Hacısamı camaatının Qasımüşağı nəslinin Əhməd oğlu tirəsindəndir. Qasımüşağı nəslin türk xalqının qəhrəman övladları Xosrov bəy Sultanov və Sultan bəy Sultanov qardaşlarının rəhbərliyi ilə Laçın rayonunun digər tanınmış nəsiləri ilə birgə, XX əsrin əvvəllərində ermənilərə qarşı mərdliklə vuruşmuş, erməni generalı Andranikin 30 minlik ordusunu Zabux dərəsində məhv edərək, Qarabağın işğalının qarşısını almışlar. Nuşirəvan kişi öz ata-baba yurdundan uzaqda yaşasa da, övladlarının Laçın rayonunda olan nəsiləri ilə bağlarının itməməsi üçün böyük oğluna atası Davudun, Cəbrayıl babasının, Cəbrayıldan kiçik qardaşına isə ulu babası Əhmədin adını vermişdi.

-Sizi müharibəyə nə apardı?

- Babam mənə qardaşıma və əmioğluma nümunə olub. O, ötən sər in əvvəllərində döyüş tarixi yazmış bir şəxsdir. Atamın da vətənpərvər ruhda böyüməsində babamın böyük təsiri olub. Və biz də atamın bizə bəxş etdiyi baba səlnaməsi ilə böyümüşük. Onun ruhu ilə qərar verirdik. Ruhumuzu müharibəyə təslim etmişdik beləliklə. SSRİ - tərkibində ordu sıralarında hərbi xidmət dövrümü başa vurandan sonra vətənə qayıtdım. Qarabağ savaşı mənim ruhumu oynatdı. Qardaşım Əhməd və əmi uşağı Əli Cəbrayılın birlikdə düşməne qarşı mübarizəyə qoşulduq. Can gedər, amma ruh qalar. O ruh ki, şəhid ruhu ola, bundan böyük xoşbəxtlik qanmıram. Ələlxüsus şəhid ruhu hər yerə siraət edir. Qələmin mürekkəbinə qədər. Mən sağ olsaydım sizinlə həmsöhəbət olub şifahi şəkildə öz emosiyalarımı "Döyüş tari-